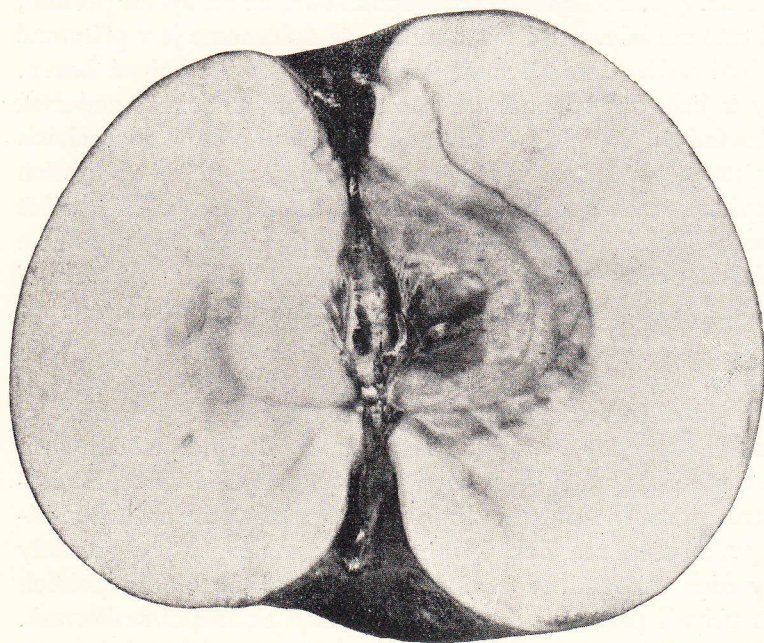
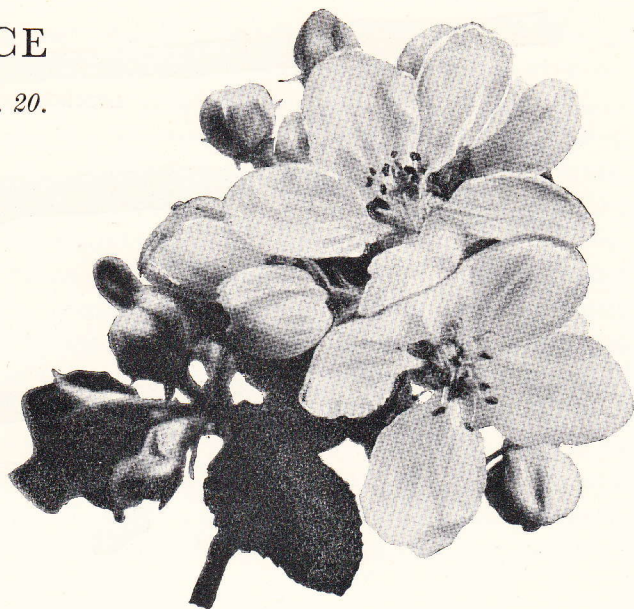

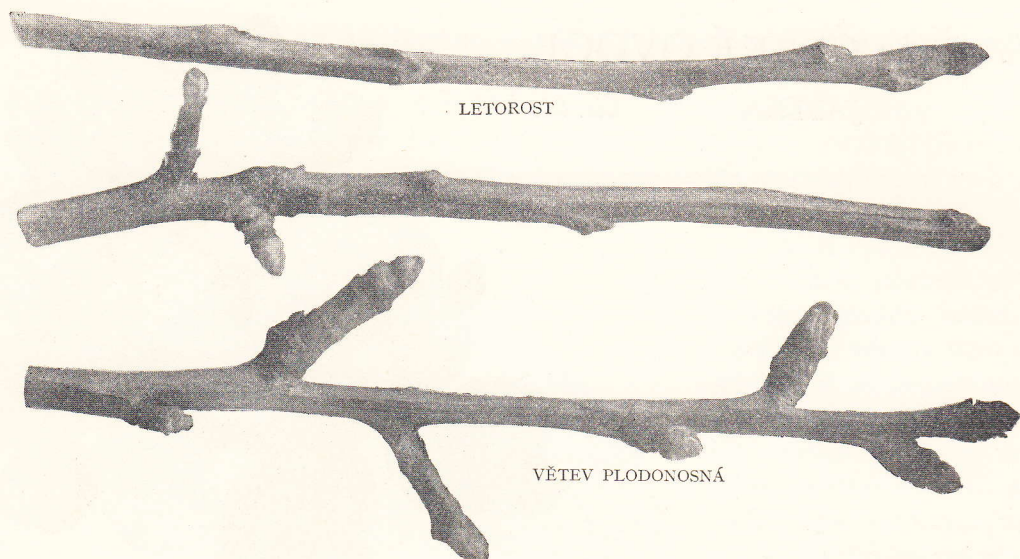
Jan Říha ČESKÉ OVOCE

JABLKA

Čís. 20.

CAR ALEXANDR – *Kaiser Alexander* – *Empereur Alexandre*

CAR ALEXANDR

O jeho původu není známo nic určitého, má se však za to, že pochází z okolí Moskvy, kdež vyrostlo asi koncem osmnáctého století a bylo známo pod jménem Aporta. Leroy ve svém spise „Dictionnaire de Pomologie“ praví, že je přenesl majetník školek M. Lee v roce 1817 do Anglie, nazvav je Alexander I., odtud rozšířilo se po ostatních středoevropských státech. Poděbradský děkan Rössler obdržel tuto odrůdu v roce 1828 od Liegla a měl ji ve svém seznamu pod čís. 458. Podle toho lze předpokládati, že on byl asi prvním, který počal u nás rozšiřovati tuto odrůdu. Že se tak rozšířilo, že nalezneme je v přítomné době v každé osadě, v každém sadě, toho příčinou jest jeho velikost a krásná barva. Každý má rád veliké plody k jich vnitřní hodnotě nehledě a tak se rozšíří podobná odrůda beze všeho doporučení od zahrady k zahradě, takže se pěstuje v Čechách ve všech obvodech. Také výstavy, na kteréž se jen největší a nejkrásnější, na krcích vzrostlé plody přinesou, přispívají nemálo k dalšímu šíření. Záliba v něm začíná valně ochabovati v posledních letech, plísně je nemilosrdně znešvařují, takže mnohdy nelze nalézt čistého plodu; také okolnost, že ve vlhkých letech plody na stromech a po otrhání na loži hnijí, ubírá chuti k dalšímu sázení. Přes všechno to zůstává však jablkem posud nejhledanějším.

Daří se mu sice všude dobře, avšak nejstálejší a nejjadrnější plody dává v místech chladnějších, výše položených, kdež jich tak nenapadá plíseň a tak příliš nehijí jako v teplých rovinách. Místo má se mu vykazati v půdě sušší, ať již těžké neb lehčí a bylo pozorováno, že tolik nehijí v půdě slínovité, opukovité, vůbec na vápno bohaté. Se zřetelem k velikým plodům, které hromadně shazuje silnější vítr, se má voliti poloha chráněná proti větrům, třeba vysoko položená, jak již podotčeno; malé zavřené zahrady taktéž mu nespědí, strom v nich rakovati. V rovinách se mu daří nejlépe v polních sadech, alejích, na silnici se nehodí pro svoji do šířky rostoucí a sklánějící se korunu. V domácích zahradách jest lépe voliti proň tvar krsků buď volně rostoucích neb i uměle vedených a dá se přizpůsobiti každému, i nejmenšímu tvaru; stromky musí však býti šlechtěny na jáncatech, k výchově palmet také na duzenu. Podobné stromy se vděčí překrásnými velikými plody. Za přiměřených poměrů zůstávají stromy až do pozdního

stáří úplně zdravé, svěží a nezmrzají, zato však je přepadá plíseň, zvláště ve vlhkých letech, která poškozují nejen listy, nýbrž i plody velice znešvařuje a jest příčinou rychlého hnití plodů. Proti tomu zlu se má zakročiti včas stříkáním známou bordeauxskou jíchou. Krsky začínají ploditi velmi brzo, stromy vysoké čtvrtým až pátým rokem po vysazení. Plodí hojně, nikdy přespříliš, takže se vyvinují plody stejněji, jeden rok více, druhý méně, někdy i nic. Ve školkách rostou stromky taktéž zdravě a bujně a že vyvinují kmínky hojně kratších, postranních výhonů, není nutno zkracovati je příliš. Na místo vysazeny, rozvětvují se mohutně v dosti veliké koruny, jdoucí zprvu pěkně vzhůru, pak se kladou postranní větve, slabší se sklánějí dolů a vyznačují se pěknými, velikými listy. Letorosty narůstají dlouhé a silné, křiví se, pod oky sotva zřetelně se prohýbají a velmi jemná plst pokrývá je celé řídce, po otření této se lesknou zcela málo, jsou velice jemně svraskalé mají barvu červeně nahnědlou, ve stínu zelenavou, na slunci tmavší; podlouhlé, žlutavé, zřetelné tečky se rozptylují všude dosti hojně. Pěkně vyvinutá, tupě zakončená oka zcela nepřiléhají špičkami, mají šupiny červenavé, jen málo plstnaté a jsou na patkách do výše ok vydutých, širokých, s třemi mohutnějšími žebérky, která se táhnou hluboko a letorosty mírně hranatější zvláště ke koncům. Krátce baňatá květní poupata mají šupiny hnědě červenavé a plstnaté jen po špičkách. (Viz obraz.)

Listy na letorostech jsou silné, jako kožené, tmavě zelené, zespod méně vlnité, velké i malé, největší dlouhé až 115 mm, široké 80 mm, tvaru vejčitého, s krátkou špičkou; kraje mají nepravidelně, hrubě, dvojmo vroubkované a řapíky dlouhé 25—30 mm, mnohdy opatřené kopinatými palisty. Na plodonosných větévkách bývají listy dlouhé až 140 mm a široké 75 mm, kraje mají taktéž hrubě, avšak ostřeji vroubkované a řapíky dlouhé až 40 mm.

Stromy vykvétají 2.—3. den jabloňového květu a nekvetou nikdy přílišně, zmrzají málokdy v ten čas a mdle bělavá poupata, spíše zelenavá a zcela málo zardělá, dodávají jim v čas rozpuku vzhledu zcela mdlého. Jednotlivé květy, miskovité, asi 50 mm, po rozložení až 60 mm široké jsou sestaveny z plátků člunkovitých, bílých a velice málo růžově stíněných, takže se tyto vzájemně nedotýkají. (Viz obraz.)

Připojený barevný obraz podle plodů k účelu tomu věnovaných p. Bolonským, obchod. s ovocem v Kolíně, znázorňuje průměrnou velikost plodů s vysokých stromů. Byly těžké 260 g a poměr výšky k šířce se jevil asi 81 × 96 mm. Mnoho plodů jest menších, také větších a zákrsky, zvláště věncoví nebo palmety, skýtají plody těžké až 500 g. Tvar se mění jen tak, že jsou některé nižší a ke kalichu více zaokrouhleny, jiné vyšší a více se zužují k temeni; jedna strana bývá o málo nižší.

Polootevřené, neb zcela otevřené kalíšky, zelené a šedě vlnité, jsou sestaveny z užších a delších ústů, které dole k sobě nedosahují, vztyčují se nemnoho a přischlé špičky mají ven přehnuté, vězí v hlubokých a dosti širokých jamkách, široce a zcela ploše žebérkatých; žeběrka se táhnou zcela nenápadně přes celý plod, aniž by porušovala jeho kulatost; málokteré plody se najdou více zhranatělé.

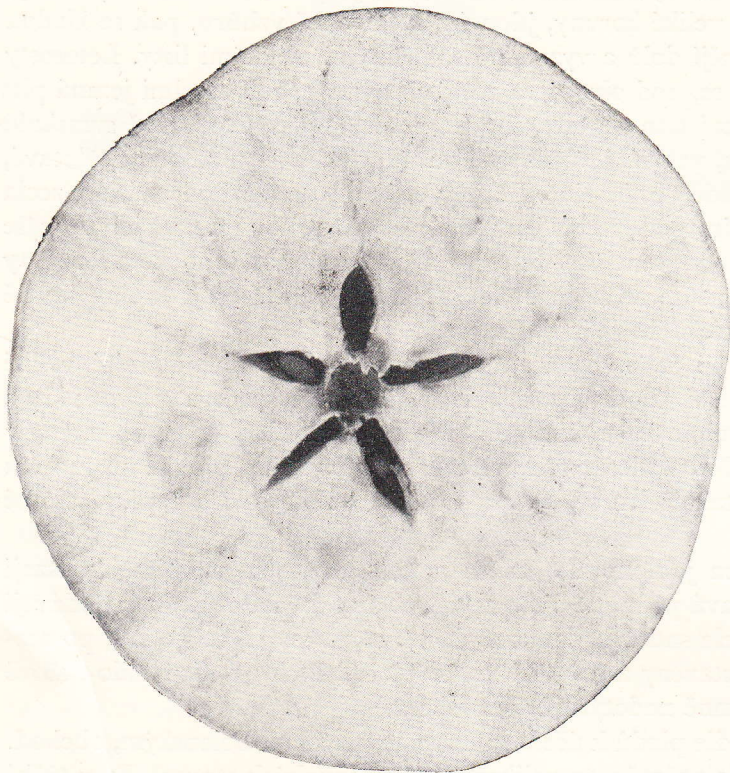
Dostí silné, dřevnaté, zahnědlé a chloupkované stopky vězí v jamkách širokých, hlubokých, krátce paprskovitě porezavělých a jsou asi tak dlouhé, že sotva dosahují úrovně jamek plodů velkých, úroveň jamek plodů malých přecházejí o 9—10 mm.

Lesklá, kluzká, jemná slupka má barvu bělavě zelenavou, po několika dnech slámově bílou neb slámožlutou, ve stínu však prokvétá zeleně. Plody bývají až na malou část kolem kalicha, jiné jen spola a mnohé právě jen tam pokryty, kde je ožehlo slunce, skvěle karmínově, krátce i dlouze pruhovány a mezi pruhy o něco bledší červení jako nastříkané; pruhy se rozptylují pak natečkovaně dále. Velice jemné, rzivé, bleději vroubené tečky se řídce rozptylují a ztrácejí se v červené barvě; na mnohých plodech bývá v okolí kalicha a i jinde stříknuta jemná rez.

Bílá dužnina maličko žloutne pod slupkou, také pod silně červeně zbarvenou prokvétá

růžově, bývá jemná, zcela měkká, šťavnatá a má chuť sladce navinulou a dobrou, schází jí však jakákoliv kořenitá příchut.

Široce kuželovité podkališí sahá dosti hluboko; od něho se táhnou zelenavá vlákna, jaderník obklopující. Jaderník má osu širokou a dutou, do níž se otvírají po stěnách napříč hojně natrhaná pouzdra užší neb širší šterbinou; každé pouzdro chová 1—2 poměrně malá jádra, krátká a hnědá. (Viz obraz.)

Nejlepší čas k česání jest konec září; opatrně se na hromady ukládá, načež asi v polovině října k jídlu dospívá, což se prozrazuje libou, silnou vůní. V pravý čas otrháno a v dobré místnosti uloženo vydrží, aniž vadlo, úplně svěží a při dobré chuti až do konce prosince. Vydrží sice i déle, tratí však chuť. Předčasně otrhané plody nenabudou nikdy skvělé barvy a zvadnou.

Jest nejhledanějším tržním jablkem a nádhernou stolní okrasou. V kuchyni jest velice oblíbeno a k sušení poněvadž zůstává na vzduchu zcela bílé, se hodí výborně. K zasilání musí se opatrně baliti, na jemné slupce jest každé zmáčknutí znáti a pomačkané plody jsou velice neúhledné.

Bláha o něm napsal, že vyžaduje volného vzduchu, jinak že podléhá hnilobě. V zahradách Zemského pomologického ústavu v Troji se chová pod jménem Car Alexandr č. 179.

Popisy lze nalézt: Thomayer, „České Ovoce“ čís. 2, „Ovoce Moravské“ čís. 12, Car Alexandr; „Handbuch der Obstkunde“ č. 39, E. „Deut. Apfelsorten“ č. 273, Lucas: „Die wertvollsten Tafel- und Handelsäpfel“ čís. 23, „Deut. Obstsorten“, všude psáno Kaiser Alexander; Leroy: „Dictionnaire de Pomologie“ čís. 185, Grand-Alexandre.

Další známá vedlejší jména: Alexandr, Aport, Car Aleksander, Aport Imperator Aleksander, Megamila Alexandri, Albertin, Alexander, Alexandre, Aporta, Aporta Nalivia, Aubertin, Beauty of Queen, Belle de Bruxelles, Belle d'Orléans, Comte Woron-Corail, Empereur Alexandre I., Emp. Alexandre de Russie, Emp. de Russie, Emperor Alexander, English King, Fin d'Automne, Grand-Alexander, Gros-Alexandre, Jolly Gentleman, Kaiser Alexander von Russland, Korallen Apfel, Phoenix, Pomona Britannica, Président Napoléon, Russian Emperor, Stoke Tulip, Wunder Apfel.

CAR ALEXANDR – *Kaiser Alexander.* – *Empereur Alexandre.*